

HLAVNÍ POROTA

Neumím kreslit!

Režisér ARI FOLMAN se po dvanácti letech vrací do Varů. Zatímco tehdy cenu převzal, letos bude o jejich rozdělování rozhodovat jakožto člen poroty. Snad ještě větší pozornost než jako porotce však poutá svým animovaným dokumentem *Valčík s Baširem*, který přivezl představit po úspěchu v Cannes. Mimořádně emotivní film se včera poprvé promítal v divadle.

Jakub Anděl

■ **Neužil byste si atmosféru víc jako běžný návštěvník než jako porotce?**

Pokud bych si mohl vybrat, rád bych se stal mužem, co pokládá mikrofony. Ten chlapík je vážně dobrý.

■ **Na festivalu nejste poprvé, v roce 1996 jste tu obdržel Zvláštní cenu poroty.**

Ale i bez toho svůj pobyt zde považuji za to nejkrásnější, co jsem zatím zažil při cestování se svými filmy. Vážně jsem si tu tu užil, pamatuji si například večírky u bazény hotelu Thermal. Škoda, že ty letos nejsou. Váš festival má naprosto výjimečnou atmosféru. Je tu tolik mladých lidí, kteří se opravdu zajímají o filmy! I práci v porotě si užívám. Lidé jako Vilmos Zsigmond nebo Ivan Passer byli pro nás už na filmové škole velkými jmény. Je pro mě čest s nimi pracovat.

■ **Vzhledem k poslední práci na *Valčíku s Baširem* jste**

nyň považován především za dokumentaristu. Cítíte se tak?

Nevím. Živím se psaním televizních a filmových scénářů a také natáčením dokumentů. Ale asi bych se nejspíš označil za filmového tvůrce bez konkrétní škatulky. Naposled jsem se věnoval animaci, kdo by to byl řekl.

■ ***Valčík s Baširem* vychází z vaší zkušenosti z armády, byl jste tehdy ještě mladík. Jak vás napadlo využít dávné fragmenty vzpomínek?**

V Izraeli je armádní výcvik povinný. Jako rezervista musíte každoročně absolvovat několikátýdenní kondiční výcviky. Ale když mi bylo čtyřicet, rozhodl jsem se odejít do civilu. Povinnou součástí tohoto procesu byla série pohovorů s psychiatrem, a právě tehdy jsem si uvědomil, že jsem o své minulosti nikdy nemluvil. To byl první impulz k natočení *Valčíku*.

■ **Když jste začínal s odkrýváním prázdných míst ve vaší paměti, byl jste schopen odhadnout, co odhalíte?**

Některé věci mě šokovaly. Nejspíš jsem vzpomínky na ně kdysi velmi účinně potlačil a trvalo to nějakou dobu, než jsem je opět odkryl.

■ **Byl pro vás film terapií, způsobem, jak se vypořádat s minulými zkušenostmi?**

Z jistého pohledu ano. Není to jako dát stovku za patnáctiminutový rozhovor s terapeutem dvakrát týdně, po čase vyběhnout spokojeně na ulici a mít to za sebou. Natáčení bylo mnohem dynamičtější, trvalo roky. Potkal jsem spoustu lidí, cestoval jsem, kladl si otázky. Celé jsem to znovu prožíval. Přesto i tento způsob měl jisté nedostatky. Nemůžete se „vyléčit“. Nebyl jsem nikdy opravdu nemocný, je to jen válečné trauma, jaké zažívají miliony lidí. Nepokládám je za nic výjimečného.

■ **Svůj příběh vyprávíte animovaným filmem. Jak jste animátorům popisoval atmosféru, které jste chtěl docílit?**

Především jsme film nejprve natočili klasickým způsobem.

Foto: Milan Malíček

Ari Folman si nakonec číslo s pokládáním mikrofonu opravdu vystříhl.

Přál jsem si, aby byl výsledek pro publikum halucinací, snem, noční můrou. Aby divák pohlídal a nedal mu šanci tušit, co se stane za okamžik. Všechno se dá popsat ve scénáři. Podle něj jsme s kreslíři postupně budovali atmosféru, design, pozadí, barvy. Já kreslit neumím, přestože několik členů mé rodiny se věnuje umění a kreslí. Ale

najal jsem vynikající animátory, výsledek je myslím perfektní.

■ **Silnou stránkou *Valčíku* je také hudba. Vybíral jste ji osobně?**

Na začátku byla hudba skvělého britského skladatele Maxe Richtera. Poslouchal jsem jeho alba při psaní scénáře a napadlo mě, že by hudba mohla fungovat i ve filmu. Vystopoval jsem

ho na internetu, napsal mu mail a on mě pozval do Anglie, aniž bychom spolu předtím hovořili třeba jen po telefonu.

Dvě písně jsou napsány přímo pro film, u jejich tvorby jsem samozřejmě byl. Také jsme použili písně z osmdesátých let. Ty jsem nevybíral, protože mé hudební vzdělání končí v letech sedmdesátých. ■

Zaostřeno na Nizozemku

„Mám raději evropskou kinematografii, způsob, jakým pojímá filmové vyprávění,“ říká holandská herečka JOHANNA TER STEEGEOVÁ, která má zkušenosti i z amerického filmového světa. Spolupracovala s velkými režisérskými hvězdami i nezávislými tvůrci. Letošní porotkyně tvrdí: „Jsem tak dobrá, jak dobrý je můj režisér.“

Kristýna Pleskotová

Do Karlových Varů nepřišla Johanna ter Steegeová s prázdnou. V rámci sekce Zaostřeno na Nizozemsko představila psychologické drama *Guernsey*, ve kterém se netradičně neobjeví v hlavní roli. „Původně jsem hlavní roli hrát měla, ale po dvou letech příprav mi režisérka Nanouk Leopoldová řekla, že se rozhodla udělat hlavní hrdinku o deset let mladší. Z čehož jsem sice měla radost, protože to filmu hodně prospělo, ale vyřadilo mě to ze hry. Pak se

mě zeptala, zda bych nechtěla hrát sestru hlavní postavy. Souhlasila jsem. Jsem ráda, když se můžu podílet na opravdu dobrém příběhu.“

Učit a hrát

Původně chtěla Johanna být učitelkou herectví. To se může zdát relativně neobvyklé, neboť určité více lidí sní o záři reflektorů než o nervózních deklamujících studentech. Johanna však zdůrazňuje, že na jejím rozhodování o povolání mělo velký vliv okolí: „Narodila jsem na farmě, v malé, nábožensky založené rodině. V mládí jsem

o kulturu téměř nezavádila, tedy samozřejmě až na kostel. Nechodili jsme do kina. Takže to vlastně bylo logické, že jsem se chtěla stát učitelkou.“ To nejzábavnější na studiu prý byly právě hodiny herectví. Tak se brzy přihlásila na obor, ve kterém se vyučovalo, jak dramatické umění učit. „Tady jsem zjistila, že mám hraní moc ráda, a tak bylo rozhodování velmi jednoduché. Na herecké škole jsem byla pět let a jako jediná jsem musela chodit na doučování, protože si moje učitelka myslela, že jsem úplně neschopná. Hodně jsem s ní bojovala. A pak jsem mezi třetákem a čtvrtákem natočila *Zmizení*.“ Za svůj výkon ve vedlejší roli v tomto filmu dostala cenu v Berlíně a podle vlastních slov se jí otevřel zcela nový svět, který jí přinesl spolupráci například s Robertem Altmanem, Istvánem Szabóem nebo Brucem Beresfordem.

Aryan Papers

Tou největší však měla být zkušenost se Stanleyem Kubrickem, který v polovině devadesátých let plánoval natočit velký příběh z druhé světové války. Při vzpomínce na Kubricka si Johanna nostalgicky povzddechne: „Byl to obrovský kompliment a zároveň smutná kapitola mého života. Nakonec se to vůbec netočilo. Se Stanleyem jsme se poprvé setkali v Londýně a hodiny jsme mluvili o filmech, o nás dvou a o tom, co nás baví a nebaví. A druhý den jsme pracovali do devíti od rána do jedenácti v noci. Musela jsem dělat všechny druhy improvizace, které na světě jsou. A nakonec otevřel láhev šampaňského a řekl, že tu práci mám. A tak začal tenhle tragický příběh. Film se měl jmenovat *Aryan Papers* a měla jsem hrát hlavní roli polské židovky. Za druhé světové války ztratila otce, milovala Němce, musela se starat o mladší sestru a tak dále. Skvělý námět. A pak měl premiéru *Schindlerův seznam*. Stanely se rozhodl, že rok po jeho premiéře nemůže přijít s filmem, které má vel-

Foto: Milan Malíček

Nizozemská porotkyně Johanna ter Steegeová

mi podobné téma. Bylo to vážně smutné, protože už byly hotové kostýmy a tak dále, já jsem dokonce už dostala zaplacené. Tenkrát bych raději točila bez honoráře než dostat plat za takovýto okolnosti.“

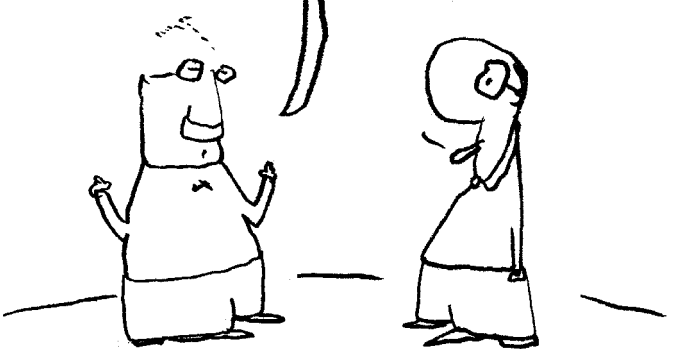
Film a peníze

V souvislosti s letošním retrospektivou nizozemských filmů jsem se ptala na současný stav holandské kinematografie. Zajímalo mě, jak Johanna sama reagovala na změny ve finanční politice investorů, kteří si od roku 1998 mohou peníze vložené do filmu odečítat z daní.

Bylo totiž popsáno mnoho papíru o tom, jak skvělé toto nařízení je.

„Je to ošemetná záležitost. Můžete mít několik milionů a stejně natočíte špatný film. V Americe je to jiné, jde tam v osmdesáti procentech jen o peníze. A těch zbývajících dvacet procent, to jsou umělecké, nezávislé snímky. To je umění, které mi vyhovuje a mám ho ráda. V porotě sedí Ted Hope, který tyhle opravdu krásné malé filmy produkuje. Zkusila jsem oba filmové světy a podle toho, jak se vyvíjela moje kariéra, musím říct, že mám prostě radši kinematografii evropskou.“ ■

A SKUTEČNĚ TADY POROTCE NEJMENUJÍ POLITICKÉ STRANY?

Kresba: Marek Douša